

טרואר זו לא תשובה! (חלק ב').

איתי להט, ייועץ לעשיית יין ונטיעת כרמים, על חשיבותו – או אי חשיבותו – של מושג הטרואר ביין

פורסם לראשונה ביוני 2003, במגזין "יין וגורמה"

בחלקו הראשון של מאמר זה קבלתי על השימוש השגור מדי והמוטעה במונח טרואר. טענתי כי יש להשתמש במושג רק כאשר משווים בין כרמים השוכנים באותו אזור גידול ורק כאשר הבדלי האקלים בין הכרמים אינם מאפילים באופן מובהק על כל משתנה אחר (תכונות קרקע). מעל לכל טענתי כי אין למושג זה כל משמעות כאשר הוא מופיע במנותק מן ההסבר: מה בטרואר?

הפעם אנסה להפיג את המסתורין האופף את המושג טרואר המתבטא בעיקר בהתייחסות מיסטית, לא מדעית וכמעט דתית, שלא לומר אלילית, להשפעתה של הקרקע על טיב הענבים. בכדי להסביר את השפעת הקרקע (ישירה ועקיפה) על ההרכב הכימי של הענבים יש לבדוק תחילה אם היא כימית או פיזיקלית.

הרכב כימי של קרקע מתייחס לתכולת המינרלים והחומר האורגני ולהשפעתם על ערך ההגבה (pH), מוליכות חשמלית, ריכוזי יסודות (חנקן, נתרן...) וזמינותם לצמחים. הפיזיקה של הקרקע מתארת את מבנה הקרקע, פילוג גודל החלקיקים, מצב המים והמומסים ותכונות הפאזה הגזית. סקר קרקע נרחב שנערך בשנות השמונים על ידי פרופסור ג'ראר סגן (Gerard Seguin) מאוניברסיטת בורדו לא הצליח לבסס כל מתאם בין חומר הזנה כלשהו בקרקע לבין איכות היין המתקבל. אמנם נמצא כי קרקעות עניות בחומרי הזנה מאפיינות חלק מהחלקות המובילות בבורדו, אך על כך חיפו הגפנים בהעמקת שורשים. כמו כן, באופן פרדוקסאלי, חלקות אלה זוכות למנות דשן רבות יותר ולא יזון המחסורים לעומת חלקות מפורסמות פחות, בשל עושרם היחסי של בעליהם. ממצאים דומים דווחו מאזורים אחרים בצרפת ובעולם. אז מה כן משותף לקרקעות ה'טרוארים' הידועים? על פי פרופסור סגן, אלה הן התכונות הפיזיקליות של הקרקע המשפיעות על כמות המים הנשמרת בה ועל זמינותה לצמח. סגן מצא מבנה קרקע משותף המאפשר אספקת מים התואמת את הפנולוגיה של הגפן. ובהפשטה: המים זמינים לגפן כשיש בהם צורך, ונמצאים במחסור כאשר עקת מים נחוצה. בתקופה זו נוצרת תלות של הגפן במי הגשמים בלבד (אגב - כמות המשקעים ופיזורם בתקופה זו הם מהסיבות להבדלים בין שנות בציר). המשמעות של ממצא זה רבה גם עבור ה'שיח היינני' אך בעיקר ביישום חקלאי: בבחירת קרקעות ובטיפולם בגפן.

אין קסם בקרקע - יינות מעולים מופקים מקרקעות חומציות, בסיסיות וניטרליות, מקרקעות עם הרכב כימי מאוזן וגם מקרקעות בעלות מחסורים. הגפנים הצפופות ומעמיקות השורש בכדי "למצות את מלוא פוטנציאל הטרואר הטמון בקרקע" כפי שטוענים כורמים שבחרו לטעת את כרמיהם בצפיפות המזכירה את בורדו, לא מוצאות זהב ולא אבק כוכבים שם למטה, אלא רק מים וחומרי הזנה נוספים.

השפעת הקרקע ודאי מובנת הרבה יותר עכשיו, אך אין היא זהה באזורי הגידול המסורתיים ובמה שמכונה העולם החדש. לגידול הגפנים המאפשר השקיה ודישון סדירים יתרון גדול על פני הגידול

המסורת הכפוף לתקנות. עבור הכרמים המושקים, גם ההרכב הכימי וגם המבנה הפיזיקלי שוליים כל עוד הכרם אינו נטוע על קרקעות בעיתיות במיוחד (מלוחות או לא מנוקזות, לדוגמה). בתנאים אלה הגפן תלויה בחסדי הכורם: ירצה - ישקה, ירצה - ידשן. כך ניתן לחקות את התנאים להם נחשפים הכרמים בבורדו או בכל מקום אחר בשנים הטובות, או לחלופין - לאמץ משטרי דישון והשקיה שונים, אולי נכונים יותר, אולי מתאימים יותר. יתר על כן, באזורים בעלי אקלים ים תיכוני ללא גשמי קיץ כישראל מיטשטשת עוד יותר חשיבות הטרואר. בעוד שבאקלים האירופאי תלויה הגפן בשלבי ההבשלה המאוחרים במי הגשמים. מעט מידי גשם והענבים עלולים לא להבשיל בשל עקת מים, יותר מידי גשם ותידחה ההבשלה בשל הסטת אנרגיה לעבר החלקים הוגטיביים או שהפרי ירקב בטרם הבשיל. באקלים הים תיכוני תזכה הגפן למנות מים מדודות, כפי הנדרש.

אך בכך לא תם הדיון. בעיניי אחת הסיבות לחשיבות הטרואר במסורת הצרפתית נובעת מגודלן הקטן של החלקות עד כדי דונמים בודדים לכרם. מצב זה מאפשר חלקות כרם אחידות מאוד מבחינת מבנה הקרקע אך שונות מחלקות סמוכות. כמות המשקעים אמנם זהה בין חלקות באותו אזור גידול, אך זמינות

המים לגפן שונה והיא תלויה, כאמור, במבנה הקרקע - ומכאן השוני הגדול בין הכרמים. לכאורה, אמור היה העולם החדש לפתור בעיה זו בעזרת השקיה מתוכננת. אך גם משטרי ההשקיה הם תלויי קרקע. ובעוד החלקות בבורגון, לדוגמה, קטנות מאד ואחידות, ישנם כרמים באוסטרליה ובאמריקה המשתרעים על מאות ואף על אלפי דונמים. לעתים, חלקת השקיה אחת כוללת סוגי קרקע רבים. כך הופך היתרון לחיסרון: לא רק שישנם אזורים בכרם שאינם זוכים לטיפול מיטבי, אלא גם נוצר שוני רב בין גפנים הנבצרות מכאנית במועד אחד, והענבים השונים מתערבבים במיכל להפקת יין שלא ממצה את פוטנציאל הכרם. זו הסיבה שכיום מקפידות החברות הגדולות על סקרי קרקע מקיפים ועל חלוקת חלקות ההשקיה על פי מבנה הקרקע ולא על פי נוחיות העבודה.

איתי להט

יין-יועץ ואגרונום גפן, בעל ניסיון של למעלה מתריסר שנים בעולם היין.

בעל תארים מתקדמים ביינאות וגידול כרמים מאוניברסיטת אדלייד - Graduate Diploma in Oenology, Graduate Certificate in Viticulture.

במסגרת עבודתו ביקבי ברקן, ביצע תפקידים מקצועיים רבים: אגרונום היקב, יין יינות לבנים ורוזה, אחד מצמד הייננים האדומים ועוד. ייצור יינות מכל אזורי הגידול ומרוב הזנים הקיימים בארץ, החל ביינות עממיים וכלה ביינות יוקרתיים מהמוצרכים והמעוטרים בישראל, אשר זכו בפרסים בתחרויות נחשבות בארץ ובעולם. כיום עוסק איתי ביעוץ ליקבים פרטיים ומסחריים, הוא מעביר סדנאות יין מקצועיות ולחובבים וטעימות יין מודרכות.

ליצירת קשר: itay@itaylahat.co.il

אתר אינטרנט: itaylahat.co.il

עכשיו כולנו יודעים: הבדלים בין אקלימים והמבנה הפיזיקלי של הקרקע יוצרים שוני בהרכב הכימי של הענבים ובפרופיל היינות המתקבלים מהם. לשוני זה, כאשר מתרחש בתוך אזור גידול מוגדר, ניתן לקרוא הבדלי טרואר. כל זה נכון לגבי כרמים האסורים בהשקיה על פי חוקי האזור. השקיה, לעומת זאת, נוטלת מהקרקע את מרב השפעתה על הצמח, הנעשה רגיש הרבה פחות לשינויי קרקע ואקלים. אין הדבר אומר כי אין להתייחס אל סוג הקרקע בבואנו לטעת כרם, אך כן אומר כי משטרי השקיה ודישון ושאר הטיפולים

המתייחסים לקרקע באופן ישיר ולהשפעתה על גידול הגפן באופן עקיף מפשיטים את הטרואר
ממשעותו כמעט לחלוטין.